

PORTOROŠKA MINISTRSKA DEKLARACIJA

Ministri za okolje in vodje delegacij držav pogodbenic Konvencije o varstvu morskega okolja in obalnega območja Sredozemlja (Barcelonska konvencija) ter njenih protokolov, ki smo se sestali 7. decembra 2023 v Portorožu v Sloveniji,

ob upoštevanju, da bo leta 2025 minilo 50 let od vzpostavitve Sredozemskega akcijskega načrta (MAP) v Barceloni pod okriljem regionalnega morskega programa (RSP) UNEP (Programa Združenih narodov za okolje) in njegovega prispevka k navdihovanju podobnih okvirov sodelovanja po vsem svetu ter h krepitvi regionalnega morskega programa, ki danes zajema 18 regionalnih konvencij in akcijskih načrtov, v katerih sodeluje več kot 146 držav,

ob sklicevanju tudi na sprejetje Barcelonske konvencije leta 1976, njeno revizijo leta 1995 in njeno nadaljnjo krepitev s sedmimi protokoli kot skupnega glavnega dosežka njenih pogodbenic v petih desetletjih neprekinjenega sodelovanja, delovanja in izvajanja,

ob poudarjanju, da so pogodbenice s svojo neomajno zavezanostjo večstranskemu sodelovanju okrepile sistem UNEP/MAP Barcelonske konvencije, ki je nato zagotovil celovit, znanstveno utemeljen sveženj regulativnih instrumentov in ukrepov ter smernice za njihovo lažje izvajanje,

ob pozdravljanju napredka pri uresničevanju ciljev oz. zavez programa UNEP/MAP in izvajanju njegove srednjeročne strategije za obdobje 2022–2027,

ob upoštevanju povezave sistema UNEP/MAP Barcelonske konvencije z izvajanjem Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 in njenih ciljev trajnostnega razvoja (SDG) ter prispevkov k izvajanju in k desetletju delovanja, vključno z odzivom na pozive k pospeševanju trajnostnih rešitev s svetovne ravni na regionalno in nacionalno/lokalno raven,

ob ponovni zavezanosti pretvorbi odločitev v dejanja z učinkovitim izvajanjem Barcelonske konvencije in njenih protokolov kot bistvenega prvega pogoja za zeleni prehod v Sredozemlju ter za reševanje trojne svetovne krize podnebnih sprememb, izgube biotske raznovrstnosti in onesnaževanja v regiji,

ob ponovni zavezanosti podpirati uresničevanje Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 in njenih ciljev trajnostnega razvoja (zlasti cilja trajnostnega razvoja št. 14),

ob pozdravljanju rezultatov nedavnih večstranskih procesov in konferenc, vključno s konferenco ZN o oceanih leta 2022, konferenco ZN o vodi leta 2023 ter sprejetjem Resolucije Generalne skupščine ZN (A/RES/76/300) o človekovi pravici do čistega, zdravega in trajnostnega okolja,

ob opozarjanju na cilje desetletja ZN za obnovo ekosistemov in cilje desetletja znanosti o oceanih za trajnostni razvoj ZN,

ob pozdravljanju rezultatov zasedanj in sprejetih resolucij Skupščine Združenih narodov za okolje Programa Združenih narodov za okolje (UNEA), zlasti tistih, ki so še posebej pomembni za Sredozemlje,

ob sklicevanju na resolucijo Generalne skupščine Združenih narodov 76/296 iz julija 2022 z naslovom "Naš ocean, naša prihodnost, naša odgovornost", ki poudarja, da je njene cilje mogoče uspešno izvajati tudi na regionalni ravni z ozaveščanjem in okrepljenim sodelovanjem,

ob upoštevanju sprejetja Kunming-montrealskega globalnega okvira za biotsko raznovrstnost (KMGBF) na 15. konferenci pogodbenic Konvencije o biotski raznovrstnosti decembra 2022, zlasti cilja 3, ki poziva k zagotavljanju in omogočanju, da se do leta 2030 vsaj 30 odstotkov obalnih in morskih območij, zlasti območij posebnega pomena za biotsko raznovrstnost ter ekosistemske funkcije in storitve, učinkovito ohrani in upravlja z ekološko reprezentativnimi, dobro povezanimi in pravično urejenimi sistemi zavarovanih območij ter drugimi učinkovitimi ukrepi za ohranjanje, vzpostavljenimi glede na posamezno območje,

ob pozdravljanju dogovorov nadaljevanja petega zasedanja medvladne konference o mednarodnem pravno zavezujočem instrumentu na podlagi Konvencije Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu glede ohranjanja in trajnostne rabe morske biotske raznovrstnosti na območjih zunaj nacionalne jurisdikcije (resolucija Generalne skupščine 72/249), na katerem je bil soglasno sprejet Sporazum v okviru Konvencije Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu glede ohranjanja in trajnostne rabe morske biotske raznovrstnosti na območjih zunaj nacionalne jurisdikcije (A/CONF.232/2023/4), ki je zdaj na voljo za podpis,

ob priznavanju, da je potrebno ukrepanje v sredozemski regiji kot prispevek k čimprejšnjemu začetku njegove veljavnosti, in ključne vloge pogodbenic Barcelonske konvencije v tem procesu,

ob opozarjanju, da so podnebne spremembe med največjimi izzivi našega časa, in ker smo globoko zaskrbljeni zaradi njihovih škodljivih učinkov na življenje in zdravje ljudi ter morsko življenje, vključno z naraščajočimi temperaturami morja, zakisanostjo in deoksigenacijo morja, dvigom morske gladine, spremembami v številčnosti in razširjenosti morskih vrst, povečanjem števila invazivnih tujih vrst ter degradacijo morske biotske raznovrstnosti,

ob hkratnem zavedanju, da so potrebni nujni ukrepi za povečanje odpornosti proti vse večjim vplivom podnebnih sprememb, pri čemer si je treba prizadevati za razogljichenje in prehod na trajnostna zelena gospodarstva,

ob pozdravljanju napredka medvladnega pogajalskega odbora, ustanovljenega z resolucijo 5/14 Skupščine ZN za okolje (UNEA) na njenem nadaljevanem petem zasedanju, pri oblikovanju mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta za odpravo onesnaževanja s plastiko, tudi v morskem okolju, in ob pozivanju, naj se stori vse, da se pogajanja zaključijo pred koncem leta 2024,

ob hkratnem zavedanju, da je treba še naprej spodbujati trajnostni razvoj in zagotavljati kakovost življenja v sredozemski regiji s pospeševanjem prizadevanj in delovanjem vseh deležnikov v ta namen,

ob upoštevanju prednostnih nalog, obravnavanih na 20. zasedanju Sredozemske komisije za trajnostni razvoj v Marseillu, Francija, od 14. do 16. junija 2023,

ob hkratnem zavedanju, da je nujno treba okrepiti znanstveno in strokovno znanje, zlasti v regiji Sredozemskega morja, kot je bilo ugotovljeno v OKVIRU UKREPOV V DESETLETJU OCEANOV (UNESCO),

ob upoštevanju ključnih ugotovitev poročila o stanju kakovosti Sredozemlja za leto 2023 in ob poudarjanju dejstva, da je treba kljub doslej sprejetim ukrepom nadaljevati delo za doseganje in ohranjanje dobrega okoljskega stanja morskega in obalnega okolja,

ob pozdravljanju dejstva, da je Mednarodna pomorska organizacija določila posebno občutljivo morsko območje (PSSA) v severozahodnem Sredozemskem morju kot rezultat skupne pobude za učinkovitejše varstvo oceanov in morij;

Prehod na zeleno

1. *se zavezuje*mo k zaustavitvi degradacije morske in obalne biotske raznovrstnosti z učinkovitim izvajanjem lastnega okvira biotske raznovrstnosti sredozemske regije po letu 2020 (SAPBIO) v tesni povezavi s Kunming-montrealskim globalnim okvirom za biotsko raznovrstnost (KMGBF) in Sporazumom glede ohranjanja in trajnostne rabe morske biotske raznovrstnosti na območjih zunaj nacionalne jurisdikcije (BBNJ Treaty),

2. *krepi*mo ukrepe za obravnavanje podnebnih sprememb v Sredozemlju in za povečanje zaščite morskih ekosistemov pred škodljivimi vplivi podnebnih sprememb ter krepi*mo* znanstveno in strokovno znanje na tem področju, na primer z mrežo sredozemskih strokovnjakov za podnebne in okoljske spremembe (MedECC),

3. *se zavezuje*mo pospeševati razogljičenje, tudi v sektorjih modrega gospodarstva, med drugim ob podpiranju večje velikopoteznosti strategije Mednarodne pomorske organizacije za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov z ladij, zlasti njenega cilja doseganja neto ničelne stopnje do leta 2050, ob hkratnem priznavanju, da je povezava voda-energija-hrana-ekosistem pomemben način povečanja koristi za okolje in trajnostni razvoj v regiji,

4. *se zavezuje*mo k izvajanju sredozemskega območja nadzora nad emisijami žveplovih oksidov (SOx), ki bo začelo veljati 1. maja 2025, ob zagotavljanju enotne uporabe in enakih konkurenčnih pogojev, ter k vključevanju v postopek za morebitno določitev Sredozemlja kot celote za območje nadzora nad emisijami dušikovih oksidov (NECA),

5. *pozivamo* pogodbenice, naj čim prej ratificirajo in učinkovito uresničujejo prilogo VI k MARPOL, če tega še niso storile, pa vsaj do datuma začetka veljavnosti Med SECA, kolikor je to mogoče,

6. *se zavezuje*mo k izvajanju svetovnega okvira za kemikalije na regionalni ravni, sprejetega na 5. mednarodni konferenci o ravnanju s kemikalijami (ICCM5 – Bonn, Nemčija, 25.–29. september 2023), za varno ravnanje s kemikalijami in odpadki, z morebitnim sklicevanjem na ustrezne protokole/regionalne načrte in konkretne rezultate, dosežene v okviru programa Med, ki ga financira GEF (Svetovni sklad za okolje), z namenom, da se UNEP/MAP pridruži Zavezništvu visokih ambicij glede kemikalij in odpadkov ter da bo v tem procesu še naprej podpiral pogodbenice,

7. *sprejemamo konkretne ukrepe* za zagotovitev učinkovitega in pravočasnega izvajanja regionalnih pravno zavezujočih ukrepov, sprejetih v okviru Protokola o varstvu Sredozemskega morja pred onesnaževanjem iz kopenskih virov (LBS) Barcelonske konvencije, da bi do leta 2030 dosegli bistveno zmanjšanje onesnaževanja in njegovo preprečevanje, ter se zavezuje*mo* k reševanju onesnaževanja s plastiko, tudi s spodbujanjem krožnih pristopov in zmanjšanjem plastike za enkratno uporabo,

8. *se zavezuje*mo k povečanju ravni prizadevanj in izvajanju ciljno usmerjenih ukrepov za pospešitev napredka pri doseganju dobrega okoljskega stanja in ciljev trajnostnega razvoja, ob upoštevanju zelo pomembnih procesov revizije in posodobitve načrta za ekosistemski pristop in Sredozemske strategije za trajnostni razvoj (MSSD),

9. *pospešujemo* izvajanje pomorskega prostorskega načrtovanja (MSP) in celostnega upravljanja obalnih območij (ICZM) z ustreznimi nacionalnimi in lokalnimi ukrepi, da se omogoči razvoj trajnostnega in odpornega modrega gospodarstva kot nosilca zelenega prehoda, ter z uporabo strateške okoljske presoje (SEA) in presoje vplivov na okolje (EIA) kot pomembnih orodij za vključevanje okoljskih vidikov v načrte PPN,

10. *krepiamo delovanje in sinergije* z drugimi ustreznimi svetovnimi in regionalnimi okviri ter pobudami in procesi, zlasti s Skupščino Združenih narodov za okolje (UNEA) in njenimi resolucijami v zvezi z oceani, ustreznimi konvencijami Mednarodne pomorske organizacije (IMO) ter drugimi večstranskimi okoljskimi sporazumi (MEA), evropskim zelenim dogovorom, ministrskimi deklaracijami Unije za Sredozemlje o trajnostnem modrem gospodarstvu ter o okoljskih in podnebnih ukrepih, ministrsko deklaracijo pobude WestMED za čim bolj učinkovito izvajanje Barcelonske konvencije in njenih protokolov,

11. *pozdravljamo* svetovne in regionalne večpartnerske skupne pobude, koalicije in partnerstva, ki obravnavajo ohranjanje morske in obalne biotske raznovrstnosti ter podnebne spremembe, kot so GOA (Global Ocean Alliance), partnerstvo ENACT (Enhancing Nature Based Solutions for an Accelerated Climate Transformation) in PAMEX (Plan of Action for a Model Mediterranean Sea),

12. *spodbujamo* k ukrepanju za ratifikacijo, odobritev, sprejetje Sporazuma glede ohranjanja in trajnostne rabe morske biotske raznovrstnosti na območjih zunaj nacionalne jurisdikcije ali pristop k njemu kot prispevek pogodbenic Barcelonske konvencije k njegovemu čimprejšnjemu začetku veljavnosti,

13. *se zavezujemo*, da bomo spodbujali in ozaveščali o pomenu določitve posebno občutljivega morskega območja (PSSA) v severozahodnem Sredozemskem morju kot ključnem dosežku za varstvo morske in obalne biotske raznovrstnosti, ki je učinkovit prispevek k strateškemu akcijskemu programu za ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostno upravljanje naravnih virov v sredozemski regiji po letu 2020 in model, ki bi ga lahko uporabili tudi na drugih območjih Sredozemlja, ter se zavezujemo tudi k povečanju sinergij za podobne skupne pobude, ki se bodo izvajale v Sredozemlju,

14. *se zavezujemo*, da si bomo po najboljših močeh prizadevali zagotoviti in omogočiti, da bo do leta 2030 vsaj 30 odstotkov obalnih in morskih območij učinkovito ohranjenih in upravljanih, kot prispevek sredozemske regije k doseganju cilja 3 CBD KMGBF,

15. *podpiramo* velikopotezni novi svetovni okvir v okviru Strateškega pristopa Združenih narodov k mednarodnemu ravnanju z odpadki po letu 2020 in se strinjamo, da se bo UNEP/MAP v podporo temu cilju pridružil Zavezništvu visokih ambicij glede kemikalij in odpadkov,

16. *zagotavljamo*, da bo prispevek pogodbenic Barcelonske konvencije in njenih protokolov k pogajalskemu procesu za mednarodni pravno zavezujoči instrument za odpravo onesnaževanja s plastiko, tudi v morskem okolju, v skladu z resolucijo 5/14 UNEA upošteval regionalne in nacionalne okoliščine, izzive in dosežke pri reševanju vprašanja morskih odpadkov in onesnaževanja s plastiko ter da se bo pri izvajanju prihodnjega instrumenta izkoristilo delo, opravljeno v okviru akcijskih načrtov in konvencij za regionalna morja, s ciljem čim bolj povečati sinergije in usklajevanje, če bo to primerno. V zvezi s tem poudarjamo pomen celovitega delovanja, ki obravnava celotni življenjski cikel plastike,

17. *se zavezujemo*, da bomo okrepili sodelovanje z drugimi ustreznimi konvencijami o regionalnih morjih in njihovimi akcijskimi načrti, spodbujali dopolnjevanje s forumi G7 in G20, zlasti v okviru italijanskega predsedovanja G7 leta 2024, ter ob upoštevanju ključne vloge programov za regionalna morja pri izvajanju in doseganju globalnih zavez, in krepili medregionalno sodelovanje med Sredozemljem, Donavo ter Črnim morjem, in sicer z načinom "od izvira do morja";

Vlaganje v prihodnje generacije

18. *vključujemo* mlade v okoljska vprašanja in procese odločanja na inovativen način s/z:

- a. posodabljanjem izobraževalnih programov ter spodbujanjem izobraževanja za trajnostni razvoj in svetovno državljanstvo v formalnem in neformalnem okolju, da bi mlade že od zgodnjega otroštva ozaveščali o pomenu okolja in trajnostnega razvoja, ter kot orodja za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja, pri čemer bi ustrezno upoštevali tudi vidik spola, tudi v skladu s Sredozemsko strategijo za izobraževanje za trajnostni razvoj in njenim akcijskim načrtom do leta 2030,
- b. dvigom ravni medgeneracijskega sodelovanja,
- c. vključevanjem mladih v dejavnosti lokalnih, nacionalnih in regionalnih institucij in okoljskih programov ter prenosa politik in načrtov prilagajanja podnebnim spremembam z nacionalne ravni na lokalno raven (od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor),
- d. razvijanjem in krepitevijo medgeneracijskega sodelovanja pri načrtovanju in izvajanju ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam za izboljšanje odpornosti in odziva na tveganja in nesreče, povezane s podnebjem, za ohranjanje biotske raznovrstnosti ter preprečevanje in zmanjševanje onesnaževanja morja, zlasti morskih odpadkov,

19. *spodbujamo* civilno družbo, zasebni sektor in druge ključne deležnike, da podprejo izobraževanje in ozaveščanje o okoljskih in trajnostnih razvojnih izzivih in rešitvah, vključno s tistimi, ki temeljijo na krožnem gospodarstvu, ter spodbujamo konkretne ukrepe za čim večjo učinkovitost in rezultate na terenu,

20. *krepiamo* dejavnosti na vseh ravneh, da bi dosegli cilje trajnostnega razvoja, ko smo na polovici poti do leta 2030, in se v ta namen *zavezuje*mo k hitri posodobitvi Sredozemske strategije za trajnostni razvoj (MSSD) 2016–2025, da bi na regionalni ravni učinkovito izvajali Agendo za trajnostni razvoj do leta 2030 in uresničevali njene cilje trajnostnega razvoja, ter si prizadevamo spremeniti sedanje netrajnostne usmeritve in regijo usmeriti na alternativne poti k trajnosti in odpornosti;

50 let programa UNEP/MAP v letu 2025

30 let Barcelonske konvencije po Riu

21. *ponosno proslavljamo* dosežke sistema UNEP/MAP Barcelonske konvencije in izvajamo velikopotezno kampanjo za ozaveščanje na svetovni, regionalni in nacionalni ravni, tudi z udeležbo na ustreznih dogodkih, o njegovih dosežkih, ter poudarjamo njegovo zavezo in vizijo "napredka v smeri zdravega, čistega, trajnostnega in podnebno odpornega Sredozemskega morja in obale s produktivnimi in biotsko raznolikimi morskimi in obalnimi ekosistemi, kjer se Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 in njeni cilji trajnostnega razvoja uresničujejo z učinkovitim izvajanjem Barcelonske konvencije, njenih protokolov in Sredozemske strategije za trajnostni razvoj v korist ljudi in narave,"

22. *vabimo* vse partnerje MAP in regionalne institucije, ki imajo status opazovalca na srečanjih pogodbenic Barcelonske konvencije, naj podprejo komunikacijsko kampanjo o praznovanju 50-letnice in se ji pridružijo z izvajanjem usklajenih dejavnosti ozaveščanja,

23. *pozivamo* pogodbenice, naj zagotovijo splošno ratifikacijo vseh protokolov k Barcelonski konvenciji in naj v tem okviru v letu 2024 prednostno ratificirajo spremembe Protokola o dampedingu, da bi proslavili ta pomembni dosežek ob okrogli obletnici sistema UNEP/MAP Barcelonske konvencije,

24. *se zavezuje*mo, da bomo prispevali k 6. zasedanju Skupščine Združenih narodov za okolje pod predsedovanjem Kraljevine Maroko (od 26. februarja do 1. marca 2024) in organizirali dogodek na visoki ravni ob 50-letnici programa UNEP MAP na 3. konferenci ZN o oceanih v Nici pod

vodstvom Francije, Španije, Slovenije in Egipta, ter se *zavezujemo* tudi, da bomo ob sodelovanju in podpori sekretariata povečali prepoznavnost sistema Barcelonske konvencije na konferenci Naš ocean leta 2024, ki jo bo gostila Grčija, na konferenci ZN o oceanih leta 2025 ter na drugih svetovnih dogodkih.